

Հայոց պատմություն

Մագիստրատուրայի ընդունելության հարցաշար

1. Հայկական լեռնաշխարհը
2. Հայ ժողովրդի կազմավորման հիմնահարցը
3. Հայաստանը Ք.ա. III-II հազարամյակներում
4. Վանի թագավորությունը (Բիայնիլի, Ուրարտու, Արարատ)
5. Երվանդունիների թագավորությունը Ք.ա. VI-III դարերում
6. Մեծ Հայքի Արտաշեսյան թագավորության ստեղծումը. Արտաշես Ա
7. Հայաստանն Առաջավոր Ասիայի հզոր տերություն. Տիրան II Մեծ
8. Հայ-հռոմեական պատերազմները (Ք.ա. 69-66թթ.)
9. Արտավազդ 2-րդի ներքին և արտաքին քաղաքականությունը
10. Մեծ Հայքի թագավորությունը վերջին Արտաշեսյանների օրոք
11. Արշակունիների թագավորության հաստատումը Հայաստանում: Տրդատ 1-ին
12. Հին հայկական մշակույթը (հնագույն ժամանակներից մինչև մ. թ. III դար)
13. Քրիստոնեության հռչակումը պետական կրոն: Տրդատ III Մեծ
14. Արշակ II-ի ներքին ու արտաքին քաղաքականությունը
15. Պապ Արշակունու ներքին և արտաքին քաղաքականությունը
16. Մեծ Հայքի թագավորության 387 թ.
17. Մեսրոպ Մաշտոցը և հայոց գրերի գյուտը
18. Մովսես Խորենացին և նրա “Պատմութիւն Հայոց”-ը
19. Հայկական մշակույթը V-VIII դարերում
20. 450-451 թթ. Վարդանանց պատերազմը: Ավարայրի ճակատամարտը
21. 481-484 թթ. Վահանանց պատերազմը: Նվարսակի հաշտությունը
22. Արևելյան Հայաստանը VI դարում
23. Արևմտյան Հայաստանը VI դարում
24. Արաբական արշավանքները Հայաստան: 652թ. հայ-արաբական պայմանագիրը
25. Ազատագրական պայքարը արաբական տիրապետության դեմ VIII-IX դարերում

26. Հայաստանի անկախության վերականգնումը IX դարի 2-րդ կեսին: Աշոտ Ա
27. Պայքար պետական անկախության պահպանման և ամրապնդման համար.
Սմբատ Ա; Աշոտ Բ
28. Բագրատունիների թագավորությունը X-XI դարերում
29. Աղանդավորական շարժումները Հայաստանում V-XI դարերում
30. Զաքարյանների իշխանությունը
31. Կիլիկիայի հայկական իշխանությունը
32. Հայկական թագավորության հռչակումը Կիլիկիայում. Լևոն Մեծաօրծ
33. Կիլիկիայի թագավորությունը 1219-1375 թթ.
34. Հայկական մշակույթը IX-XIV դարերում
35. Հայ ազատագրական շարժումները XV-XVII դարերում
36. Իսրայել Օրին և հայ ազատագրական շարժումը
37. Ազատագրական պայքարը Արցախում 1722-1730 թթ.
38. Ազատագրական պայքարը Սյունիքում 1722-1730 թթ.
39. Հովսեփ Էմինը և հայ ազատագրական շարժումը
40. Մադրասի խմբակի գործունեությունը՝ Հայաստանի ազատափրության
ծրագրերը 18-րդ դարի վերջին
41. Հայկական մշակույթը XV-XVIII դարերում
42. Արևելյան Հայաստանի միացումը Ռուսաստանին (1801-1829թթ.)
43. 1836 թ. եկեղեցական կանոնադրությունը
44. Հայ հասարակական-քաղաքական հոսանքները 19-րդ դարի 50-60-ական թթ.©
45. Արևմտահայերի Ազգային Սահմանադրությունը
46. Հայկական մշակույթը XIX դարի առաջին կեսին
47. Զեյթունի 1862 թ. ապստամբությունը
48. 1877-1878 թթ. ռուս-թուրքական պատերազմը: Հայկական հարցի
միջազգայնացումը
49. Հայդուկային ց շարժումը
50. Հայ ազատագրական խմբակները (1869-1885թթ.)
51. Հայ քաղաքական կուսակցությունների ձևավորումը. Ծրագրերը
52. Արևմտահայերի ցեղասպանության թուրքական ծրագրի կենսագործման
սկիզբը. հայկական կոտորածները 1894-1896 թթ.

53. Հայ ազգային-ազատագրական պայքարը 1894-1896 թթ.
54. Արևելյան Հայաստանը XX դարի սկզբին: 1903թ. հունիսի 12-ի օրենքը
55. Ազգային-ազատագրական պայքարը Արևմտյան Հայաստանում 20-րդ դարի սկզբին: Սասունի 1904 թ. ապստամբությունը
56. Արևմտյան Հայաստանը 1908-1914թթ.: Հայկական հարցը Առաջին համաշխարհային պատերազմի նախօրյակին
57. Օսմանիզմը, թուրքիզմը, պանիսլամիզմը, պանթուրքիզմը
58. Առաջին Համաշխարհային պատերազմի կովկասյան ճակատը: Կամավորական շարժումը
59. Պանթուրքիզմը պետական քաղաքականություն. Հայոց Մեծ եղեռնը
60. Ինքնապաշտպանական կոիվները 1915 թ.
61. Հայկական մշակույթը XIX դարի երկրորդ կեսին և XX դարի սկզբին
62. 1917թ. Փետրվարյան հեղափոխությունը և Հայաստանը
63. 1917թ. Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը և Հայաստանը
64. 1918թ. թուրքական արշավանքը Հայաստան: Տրապիզոնի բանակցությունները
65. 1918 թ. մայիսյան հերոսամարտերը
66. Հայաստանի Հանրապետության հռչակումը: Բաթումի պայմանագիրը
67. Հայաստանի Հանրապետության ներքին դրությունը 1918-1920 թթ.
68. Հայաստանի Հանրապետության միջազգային դրությունը 1918-1920 թթ.
69. Հայկական հարցը Փարիզի կոնֆերանսում: Սևրի պայմանագիրը
70. Քաղաքական իրադարձությունները Կիլիկիայում 1920-1921 թթ.
71. 1920 թ. թուրք-հայկական պատերազմը: Ալեքսանդրապոլի պայմանագիրը
72. Խորհրդային իշխանության հաստատումը Հայաստանում: Երևանի համաձայնագիրը
73. 1921 թ. փետրվարյան ապստամբությունը Հայաստանում
74. Արցախի հիմնահարցը 1918-1921 թվականներին
75. Չանգեզուրի հերոսամարտը 1918-1921 թվականներին: Գարեգին Նժդեհ
76. Նախիջևանի, Լոռու և Ջավախքի հարցերը 1918-1921 թվականներին
77. Մոսկվայի 1921 թ. մարտի 16-ի և Կարսի 1921 թ. հոկտեմբերի 13-ի պայմանագրերը
78. Հայկական հարցը Լոնդոնի և Լոզանի կոնֆերանսներում

79. Ռազմական կոմունիզմի և ՆԷՊ-ի քաղաքականությունը Հայաստանում
80. Անդրֆեդերացիայի և ԽՍՀՄ կազմավորումը: Հայաստանը ԽՍՀՄ համակարգում
81. Ինդուստրացման և կոլեկտիվացման քաղաքականության իրականացումը Հայաստանում. արդյունքները և հետևանքները
82. Խորհրդային Հայաստանի հասարակական-քաղաքական կյանքը 1920-1930-ական թվականներին
83. Հայրենիք - Սփյուռք առնչությունները և սփյուռքահայության հայրենադարձությունը 1920-1930-ական թվականներին
84. Հայ ժողովրդի մասնակցությունը Երկրորդ Աշխարհամարտին
85. Սփյուռքահայերի Մեծ հայրենադարձությունը
86. Խորհրդային Հայաստանի հասարակական-քաղաքական կյանքը 1945-1991 թվականներին
87. Արցախյան շարժման նոր փուլը (1988-1994 թթ.)
88. Հայաստանի անկախության հռչակումը
89. Հայաստանի Հանրապետության ներքին քաղաքականությունը (1991-1998 թթ.)
90. Հայաստանի Հանրապետության արտաքին քաղաքականությունը (1991-1998 թթ.)
91. Հայկական մշակույթը 1945-2010 թթ.
92. Հայրենիք-Սփյուռք հարաբերությունները արդի փուլում
93. Հայկական հարցը արդի փուլում

Գրականության ցանկ

1. Հայ ժողովրդի պատմություն, խմբագրությամբ Ստ. Մելիք- Բախչյան, հ. Ա, Երևան, 1975:
2. Հայ ժողովրդի պատմություն, խմբագրությամբ Վ. Պարսամյանի, հ. Բ, Երևան, 1978:
3. Հայոց պատմություն. Հիմնահարցեր, խմբագրությամբ Հր. Սիմոնյանի, Երևան, 2012:

Հայաստանի հարակից երկրների պատմության կրթական ծրագրով մագիստրատուրայի ընդունելության քննության հարցաշար

1. Վրաստանի աշխարհագրական դիրքը և բնաշխարհը
2. Հիմնական պատմական երկրամասերը Վրաստանում: Վարչական բաժանումները
3. Վրաց ժողովրդի ներթնիկ և այլթնիկ խմբերը
4. Ադրբեջանի տարածքը և բնակչությունը
5. Ադրբեջան երկրանվան անվանադրությունը
6. Կովկասյան Ալբանիայի և Ադրբեջանի աշխարհագրական սահմանները
7. Վրաց ժողովրդի ծագման (էթնոգենեզի) հիմնահարցը: Քարթվելական ցեղերը մ.թ.ա. 3-2-րդ հազարամյակներում
8. Իբերիայի (Քարթլի) թագավորությունը Ք. Ա. 2-րդ դարից Ք. Հ. 3-րդ դդ.
9. Սասանյան տերությունը
10. Վրաստանը 4-7-րդ դդ.
11. Վրաստանը 8-11-րդ դդ.
12. Կիևյան Ռուսիան 9-11-րդ դդ.
13. Սելջուկյան արշավանքները, Արևելյան Վրաստանի նվաճումը
14. Դավիթ Շինարարի բարեփոխումները, երկրի տարածքային ընդարձակումը և սնտեսական վերելքը
15. Վրաստանը Դեմետրե 1-ինի և Գեորգի 3-րդի օրոք
16. Թամար թագուհու ներքին ու արտաքին քաղաքականությունը
17. Մոնղոլական տիրապետության հաստատումը Վրաստանում՝ Երկրի բաժանումը երկու թագավորությունների
18. Մոնղոլական տիրապետության վերացումը և Վրաստանի միասնության վերականգնումը
19. Վրաստանը Ալեքսանդր 1-ինի օրոք
20. Բյուզանդական կայսրությունը Հուստինիանոս I-ի օրոք
21. Իսլամի առաջացումը: Արաբական խալիֆայությունը VII-XIII դդ.

22. Բյուզանդիան Հայկական (Մակեդոնական) հարստության օրոք
23. Սելջուկ-թյուրքերի արշավանքները: Իկոնիայի (Ռումի) սուլթանությունը
24. Խաչակրաց արշավանքները. նրանց նպատակներն ու հետևանքները
25. Մոնղոլ-թաթարական արշավանքները և մոնղոլական տերության ստեղծումը
26. Օսմանյան պետության առաջացումը և նվաճողական քաղաքականությունը
XIV - XV դդ.
27. Վրաստանը 15-17-րդ դդ.
28. Ռումանովների դինաստիայի հաստատումը Ռուսաստանում
29. Սեֆյան տերությունը: Շահ Աբբաս I
30. Պետրոս I-ի բարենորոգումները: Ռուսաստանյան կայսրության ստեղծումը
31. Քարթլին և Կախեթը 18-րդ դարի առաջին քառորդում: Վախթանգ 6-րդ
32. Նադիր շահը և Վրաստանը: Քարթլին և Կախեթը 18-րդ դարի 40-70-ական թվականներին
33. Եկատիրինա 2-րդի արտաքին և ներքին քաղաքականությունը
34. Քարթլ-Կախեթի միացյալ թագավորությունը 18-րդ դարի 80-90-ական թվականներին: Արևելյան Վրաստանի բռնակցումը Ռուսաստանին
35. Արևմտյան Վրաստանի բռնակցումը Ռուսաստանին: Սամեգրելոյի, Գուրիայի, Ափխազիայի և Սվանեթի իշխանությունների վերացումը
36. Ռուսաստանը Ալեքսանդր 1-ինի կառավարման տարիներին
37. Ռուս-պարսկական պատերազմները (1804 - 1813 թթ., 1826-1828 թթ.):
Գյուլիստանի և Թուրքմենչայի պայմանագրերը
38. Թանզիմաթի առաջին և երկրորդ փուլերը
39. Այսրկովկասը ռուսական կայսրության կազմում. վարչական բաժանումները
40. Ռուսական կայսրության գաղութային քաղաքականությունը Վրաստանում 19-րդ դարի առաջին երրորդում և Այդ քաղաքականության նոր փուլը 1840-60-ական թվականներին
41. Ղրիմի կամ Արևելյան պատերազմ (1853-1956 թթ.)
42. Ճորտատիրական իրավունքի վերացումը Ռուսաստանում
43. Ռուսաստանը Մեծ բարեփոխումների շրջանում
44. Ռուս-թուրքական 1877-1878 թթ. պատերազմը: Սան-Ստեֆանոյի պայմանագիրը: Բեռլինի վեհաժողովը

45. Աբդուլ Համիդ 2-րդը: Զուլուլի շրջան
46. Հայկական հարցը որպես Արևելյան հարցի բաղկացուցիչ մաս
47. Նարոդնիկական շարժումը Ռուսաստանում
48. Արաբական երկրների ազգային-մշակութային զարթոնքը՝ Նահդա
49. Վրաստանը 19-րդ դարի վերջին-20-րդ դարի սկզբին: Կուսակցությունների կազմավորումը
50. Սոցիալ-տնտեսական բարեփոխումները Ռուսաստանում 19-րդ դարի վերջին և 20-րդ դարի սկզբին: Սերգեյ Վիտտե,
51. 1904-1905 թթ. ռուս-ճապոնական պատերազմը
52. 1905-1907 թթ. ռուսական առաջին բուրժուադեմոկրատական հեղափոխությունը
53. 1905-1911 թթ. սահմանադրական շարժումն Իրանում
54. 1908 թ. երիտթուրքական հեղաշրջումը: Օսմանյան հպատակ ժողովուրդների դիրքորոշումը
55. Առաջին համաշխարհային պատերազմի պատճառները և սկիզբը
56. Օսմանյան կայսրությունը առաջին համաշխարհային պատերազմի տարիներին: Հայոց ցեղասպանությունը
57. 1917 թ. Փետրվարյան հեղափոխությունը և Հոկտեմբերյան հեղաշրջումը Ռուսաստանում
58. Առաջին համաշխարհային պատերազմի ավարտը և հետևանքները
59. Հայ-վրաց թաթարական տարածքային հիմնախնդիրներն 1917 թ.
60. Վրաստանը 1917-1918 թվականներին՝ Պետական անկախության վերականգնումը
61. Վրաստանի ժողովրդավարական հանրապետությունը 1918-1921 թվականներին
62. Անդրկովկասյան սեյմի քայքայումը. ԱԴՀ հռչակումը
63. Կովկասյան թաթարների զինման հարցը
64. Բաթումի պայմանագիրը հայ-վրաց-ադրբեջանական տարածքային խնդիրները
65. Թուրքական բանակի արշավանքը Այսրկովկաս, Բաքվի գրավումը
66. Արևմտյան Կովկասի մուսուլմանական հանրապետության հռչակումը
67. ԱՄԿՀ-ում իշխանության մարմինների ձևավորումը

68. Ադրբեջանի ռազմաքաղաքական հարաբերությունները ՀՀ-ի հետ
69. Ադրբեջանի խորհրդայնացումը
70. Վրաստանի խորհրդայնացումը
71. Քաղաքացիական պատերազմը Ռուսաստանում (1918 - 1922 թթ.): Խորհրդային Միության ստեղծումը
72. 1921 թ. ռազմական հեղաշրջումը Իրանում: Ղաջարների հարստության տապալումը և Փեհլևի հարստության հաստատումը
73. Քեմալական շարժումը: Թուրքիայի Հանրապետության առաջացումը (1923 թ.)
74. Սևրի և Լոզանի պայմանագրերը
75. Նոր աշխարհամակարգի ձևավորումը Մերձավոր Արևելքում Առաջին աշխարհամարտից հետո: Մանդատային համակարգը
76. Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի պատճառները և սկիզբը
77. Խորհրդային Միության Հայրենական մեծ պատերազմը
78. Ռազմական հեղաշրջումները Թուրքիայի Հանրապետությունում
79. 1978-1979 թթ. հեղափոխությունը Իրանում և Իրանի Իսլամական Հանրապետության առաջացումը: Այաթոլլահ Խոմեյնի
80. Իրան-իրաքյան պատերազմը
81. Խորհրդային Միության փլուզումը և սոցիալիզմի համաշխարհային համակարգի վերացումը
82. Ադրբեջանական պատմագրության կեղծարարությունը
83. Երկու Ադրբեջանների տեսությունը
84. Էթնոքաղաքական կոնֆլիկտները Հարավային Կովկասում XX դ. վերջում - XXI դ. սկզբին
85. Հարավային Կովկասը հարևան պետությունների քաղաքականության մեջ (1991-2016 թթ.)
86. Ռուսաստանը Վլադիմիրի Պուտինի կառավարման տարիներին
87. Ադրբեջանը ԽՍՀՄ փլուզումից հետո
88. Վրաստանը ԽՍՀՄ փլուզումից հետո
89. Թուրքիան ԱԶԿ-ի կառավարման տարիներին
90. Իրանը 20-րդ դարի վերջին և 21-րդ դարի սկզբին

Գրականություն

1. Ասիայի և Աֆրիկայի երկրների միջին դարերի պատմություն, Երևան, 1973:
2. Բայբուրդյան Վ., Իրանի պատմություն (հնագույն ժամանակներից մինչև մեր օրերը), Երևան, 2005:
3. Բայբուրդյան Վ., Օսմանյան կայսրության պատմություն, Երևան, 2011:
4. Բայբուրդյան Վ., Իսլամ, Երևան, 2016:
5. Թուրքիայի Հանրապետության պատմություն (պատ. իսր. Ռ. Սաֆրաստյան), Երևան, 2014:
6. Ինճիկյան Հ., Օսմանյան կայսրության անկումը, Երևան, 1984:
7. Հայաստանի հարակից երկրների պատմություն: Հատոր I: Հին շրջան: Երևան, 2013:
8. Հայաստանի հարակից երկրների պատմություն: Հատոր II: Միջին դարեր: Երևան, 2016:
9. Հովհաննիսյան Ն., Դիվանագիտություն. ֆունկցիաները. մարմինները. ծառայողները, Երևան, 1997:
10. Հովհաննիսյան Ն., Արաբական երկրների պատմություն, I-IV հատորներ, Երևան, 2003-2007:
11. Սաֆրաստյան Ռ., Օսմանյան կայսրություն. ցեղասպանության ծրագրի ծագումնաբանությունը, Երևան, 2009:
12. Беляев А.Е., Арабы, ислам и Арабский халифат в раннее средневековье, Москва, 1966.
13. Богатуров А., Аверков В., История международных отношений 1945-2008, Москва, 2010.
14. Большаков О., История халифата, т. 1-2, Москва, 1989-1992.
15. Ди Нольфо Э., История международных отношений 1918-1999, Москва, 2003.
16. Еремеев Д.Е., Турция в годы второй мировой и холодной войны, Москва, 2005.
17. История Востока. В шести томах, Москва, 2000.
18. История древнего Рима (под ред. В. Кузищина), Москва, 2000.

19. История древнего Востока. Зарождение древнейших классовых обществ и первые очаги рабовладельческой цивилизации (под ред. И.М. Дьяконова, Г.М. Бонгард-Левина), ч. I - II, Москва, 1983 - 1988.
20. История Китая (под ред. А.В. Меликсетова), Москва, 2002.
21. Кальвокоресси П., Мировая политика после 1945 года, Москва, 2000.
22. Мурадян П., Кавказский культурный мир и Армения, Ереван, 2012.
23. Новая история стран Европы и Америки (под ред. И. Кривогуза), Москва, 2005.
24. Новейшая история стран Европы и Америки. XX век. В 3 ч. (под ред. Родригеса А., Пономарева М.), Москва, 2001-2005.
25. Орлов А., Георгиев В., Георгиева Н., Сивохина Т., История России, Москва, 2006.
26. Саркисян Е., Экспансионистская политика Османской империи в Закавказье накануне и в годы первой мировой войны, Ереван, 1962.
27. Фильштинский И., История арабов и халифата (750-1517), Москва, 2006.
28. Хитти Ф., Краткая история Ближнего Востока, Москва, 2012.
29. A Dictionary of World History, Oxford, 2015.
30. Foltz R., Iran in World History, Oxford, 2015.
31. Hovhannisyan N., The Armenian Genocide. Armenocide - the most genocidal genocide. In ten languages of the World, Yerevan, 2009.
32. Jilbert M.J., South Asia in World History, Oxford, 2017.
33. Pekkanen S., The Oxford Handbook of the International Relations of Asia, Oxford, 2014.
34. Ropp P., China in World History, Oxford, 2010.
35. Scott H., The Oxford Handbook of Early Modern European History, 1350-1750, 2 vol., Oxford, 2015.
36. The Cambridge Ancient History (I-XIV volumes), Cambridge, 1970-2005.
37. The New Cambridge Medieval History (1-7 volumes), Cambridge, 1995-2005.
38. Zürcher E., Turkey. A Modern History, New York, 2004.

Ռուսաստանի պատմության գրականություն

1. Антология мировой политической мысли, т. 3, т. 4, (Политическая мысль в России), М., 1997.
2. Ахиезер А., Клямкин И., Яковенко И., История России: конец или новое начало?, М., 2013.
3. Барсенков А. С., Вдовин А. И., История России; 1917-2004, М., 2005.
4. Безил Лиддер Гарт, История первой мировой войны, М., 2015.
5. Бьюкенен Д., Моя миссия в России, М., 2006.
6. Политические партии России конца XIX – начала XX вв. : учебное пособие / Е.В. Васильева, Омск, 2013.
7. Лунева Ю., В., Босфор и Дарданеллы. Тайные провокации накануне Первой мировой войны (1907-1914), М., 2010.
8. Кирилов В. В., Отечественная история в схемах и таблицах, М., 2004.
9. Ключевский В. О., О государственности в России, М., 2003.
10. Мличен Л., Ленин, Саблазнение России, М., 2012.
11. Могилевский К. И., Петр Столыпин о России, М., 2010.
12. Орлов А., С. и.д., Основы курс истории России, М., 2009.
13. Омельченко Н. А., История государственного управления в России, М., 2008.
14. История отечества с древнейших времен до наших дней; энциклопедический словарь, М., 1999.
15. История России, том 2 (с начала XIX в. до начала XXI в.), М., 2005.
16. Сахарова А. Н., Новейшая история России, М., 2015.
17. Федорова В. А., История России: 19-начала 20-ого в., М., 2006.
18. Фельштинский Ю., Чернявский Г., Лев Троцкий. Революционер; 1879-1917, М., 2013.
19. History of Russia, 1689-1917, Vol II, edited by Lieven D., Cambridge, 2006.

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ
ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԱՄԲՈՆ
2021-2022 ուստարվա մագիստրատուրայի ընդունելության
ՀԱՐՑԱՇԱՐ

ՀԻՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

1. Եզրիպտոսը նոր քաղաքակրթության ժամանակաշրջանում:
2. Հին իրանական քաղաքակրթությունը:
3. Հին հնդկական քաղաքակրթությունը:
4. Հին չինական քաղաքակրթությունը:
5. Միկենյան քաղաքակրթությունը:
6. Արիսայիկ քաղաքակրթությունը Հունաստանում:
7. Մպարտա. կառույցը և գաղափարախոսությունը:
8. Ժողովրդավարական Աթենքը. կառույցը, զարգացումը, գաղափարախոսությունը:
9. Հելլենիզմ հասկացությունը և դրա սոցիալ-քաղաքական և գաղափարախոսական բովանդակությունը:
10. Հանրապետական Հռոմի պետական-քաղաքական կառուցվածքը:
11. Օգոստոսի պրինցիպատը. սոցիալական, իրավաքաղաքական կառույց և գաղափարախոսություն:
12. Հռոմեական կայսրության ոսկեդարը՝ 1-2-րդ դդ., սոցիալական, իրավաքաղաքական կառույց, գաղափարախոսություն:
13. Հռոմը դոմինատի դարաշրջանում. սոցիալական, իրավաքաղաքական կառույց և գաղափարախոսություն:
14. Քրիստոնեական կրոնի առաջացումը և տարածումը:
15. Հռոմեական կայսրության մասնատումն ու անկումը:

ՄԻՋԻՆ ԴԱՐԵՐԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

1. Բյուզանդական կայսրությունը Հուստինիանոս I-ի օրոք:
2. Բյուզանդիան Հայկական (Մակեդոնական) հարստության օրոք:

3. Դասային միապետության առաջացումը Արևմտյան Եվրոպայում. Ֆրանսիա, Անգլիա, Գերմանիա:
4. Իսլամի առաջացումը և խալիֆայության կազմավորումը:
5. Խաչակրաց արշավանքները և նրանց պատմական նշանակությունը:
6. Հարյուրամյա պատերազմը, պատճառները, ընթացքը, հետևանքները
7. Աշխարհագրական հայտնագործությունների պատճառներն ու հետևանքները:
8. Ռեֆորմացիոն գաղափարախոսության ձևավորումը Եվրոպայում /Գերմանիա, Շվեյցարիա/ :
9. Երեսնամյա պատերազմը: Վեստֆալյան համակարգի առաջացումը:

ՆՈՐ ՊՍՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

1. Անգլիան 17-րդ դարի առաջին կեսին. հեղափոխություն, հանրապետություն, պրոտեկտորատ:
2. Արդյունաբերական քաղաքակրթության ձևավորումը և զարգացման առաջին շրջափուլը (17-րդ դ.-19-րդ դ. առաջին կես):
3. Ֆրանսիական մեծ հեղափոխությունը. պատճառները, ընթացքը, հետևանքները:
4. Հյուսիսամերիկյան գաղութների ազատագրական պայքարը և ԱՄՆ-ի կազմավորումը
5. Ֆրանսիան Ն. Բոնապարտի կայսրության տարիներին. պատերազմներ, ներքին բարեփոխություններ:
6. Վիեննայի վեհաժողովը (1814 - 1815 թթ.) և Սրբազան դաշինքի ստեղծումը:
7. Իտալիայի միավորումը (1859 - 1871 թթ.): Ջուզեպպե Գարիբալդի:
8. Ֆրանս-պրուսական պատերազմը (1870 - 1871 թթ.): Գերմանական կայսրության ստեղծումը: Օտտո ֆոն Բիսմարկ:
9. Առաջին աշխարհամարտը. պատճառները, ռազմաքաղաքական խմբավորումները, սկիզբը:
10. Առաջին աշխարհամարտի ընթացքը, ավարտը, արդյունքները:

ՆՈՐԱԳՈՒՅՆ ՊՍՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

11. Փարիզի խաղաղության վեհաժողովը (1919-1920 թթ.): Վերսալ-Վաշինգտոնյան համակարգը:
12. Ազգերի լիգայի ստեղծումը և գործունեությունը:
13. Քաղաքացիական պատերազմը Ռուսաստանում (1918 - 1922 թթ.): Խորհրդային Միության ստեղծումը:
14. Ֆաշիստական վարչակարգը Իտալիայում 1922-1939 թթ.: Բենիտո Մուսսոլինի:

15. Նացիստական վարչակարգի հաստատումը Գերմանիայում (1933 թ.): Ադոլֆ Հիտլեր:
16. ԱՄՆ-ը XX դ. 30-ական թթ.: Նախագահ Ֆ. Ռուզվելտի «Նոր կուրսը»:
17. Երկրորդ աշխարհամարտը. պատճառները, ընթացքը, ավարտը:
18. Միավորված ազգերի կազմակերպությունը. նպատակները, կառուցվածքը և խնդիրները:
19. Սառը պատերազմը: ՆԱՏՕ-ի ռազմա-քաղաքական դաշինքի և Վարշավայի պայմանագրի կազմակերպության ստեղծումը:
20. Խորհրդային Միության փլուզումը և սոցիալիզմի համաշխարհային համակարգի վերացումը:
21. Եվրամիություն. կայացման պատմությունը, քաղաքական-տնտեսական բովանդակությունը, կառույցը և իրավական գործառնությունները:
22. Միաբնեռ աշխարհակարգի ձևավորումը 1990-ական թթ.: ԱՄՆ-ի միջազգային դիրքերի ամրապնդումը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ասիայի և Աֆրիկայի երկրների միջին դարերի պատմություն, դասագիրք, Երևան, 1973:
2. Ասիայի և Աֆրիկայի երկրների նոր պատմություն, դասագիրք, Երևան, 1978:
3. Ասիայի և Աֆրիկայի երկրների նորագույն պատմություն, մաս 1 /1917-1945/, Երևան, 1982, հ. 2, Երևան, 1985:
4. Հակոբյան Հ., Նորագույն պատմություն, Երևան, 1998:
5. Հին Հունաստանի պատմություն, դասագիրք, Երևան, 1982:
6. Մաշկին Ն.Ս., Հին Հռոմի պատմություն, Երևան, 1951:
7. Միջին դարերի պատմություն, հ. 1, դասագիրք, Երևան, 1975:
8. Միջին դարերի պատմություն, հ. 2, դասագիրք, Երևան, 1978:
9. Նոր պատմություն /1810-1918/, դասագիրք, Երևան, 1985 :
10. Նորագույն պատմություն. 1918-1939, դասագիրք, 1983:
11. Նորագույն պատմություն. 1939-1973, դասագիրք, 1987:
12. История дипломатии. Т. 1,2, М. 1963.
13. История древнего Востока. Под. Пед. В.И. Кузищина, М., 2001 .
14. История древнего мира. Древний Восток. Т. 1, Двуречье, Минск, 1998, А. Н. Бадик и др.
15. История Европы, Т. 1, М., 1992 .
16. Ковалев С. И., История Рима, Л. 1986 .

17.Новая история. Т.1. /1640-1789/, учебник,М., 1964.

18.Новая история. Т.2. /1789-1870/, учебник,М., 1958.

19.Сергеев В. С., История древней Греции, М., 1963.

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ
ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

2021-2022 ուստարվա մագիստրատուրայի ընդունելության
ՀԱՐՑԱՇԱՐ

Հայոց պատմություն

1. Հայոց հայրենիքը:
2. Հայ ժողովրդի կազմավորումը:
3. Տիգրան Մեծի տերությունը:
4. Քրիստոնեության ընդունումը Հայաստանում որպես պետական կրոն:
5. Վարդանանց պատերազմը:
6. Աշոտ Ա Բագրատունին և հայոց թագավորության վերականգնումը:
7. Լևոն Մեծ Ռուբինյան և Կիլիկիո հայոց թագավորության վերելքը:
8. Հայաստանի առաջին հանրապետության կազմավորումը:
9. Հայերի մասնակցությունը Երկրորդ աշխարհամարտին:
10. Արցախյան հիմնահարցի ծագումը:

Հայկական Սփյուռք

11. Հայկական գաղթաշխարհի պատմության փուլերը:
12. Հայկական արդի Սփյուռքի ձևավորումը (1920-1930-ական թթ.):
13. Հայկական արդի Սփյուռքը՝ Հայոց ցեղասպանության հետևանք:

Հայ մշակույթ

14. Նախաքրիստոնեական հայ մշակույթը:
15. Հայ մշակույթի ոսկեդարը:
16. Հայ փիլիսոփայական միտքը միջնադարում:
17. Հայ մշակույթի վերելքը Բագրատունյաց շրջանում:
18. Հայ պատմագրությունը 9-11-րդ դարերում:
19. Հայկական մշակույթը 20-րդ դարում:

Հայկական հարց և Հայոց ցեղասպանություն

20. Հայկական հարցի ծագումը և էությունը:
21. Հայոց ցեղասպանության թուրքական պետական քաղաքականության փուլերը:
22. Հայության ինքնապաշտպանական կռիվները 1915 թ.:

Հայոց լեզու

23. Հայոց գրերի գյուտը:
24. Հայոց լեզվի զարգացման փուլերը:
25. Գրական արևմտահայերենի ձևավորումը:

Հայ գրականություն

26. Հայ միջնադարյան գրականությունը. Գրիգոր Նարեկացի, Նահապետ Քուչակ:
27. Հայ գրականությունը և քաղաքական միտքը (19-րդ դ. վերջ և 20-րդ դ. սկիզբ):
28. Հեթանոս շարժումը:
29. Հայ գրական մտքի վերելքը 1960-1980-ական թթ.:
30. Սփյուռքահայ գրականություն. Համաստեղ, Շահան Շահնուր:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Աղայան էդ., Լեզվաբանության հիմունքներ, Ե., 1984:
2. Աղաբաբյան Ս., Արդի հայ գրականության պատմություն, հ. երկրորդ, Ե., 1993:
3. Աճառյան Հր., Հայոց լեզվի պատմություն, մաս II, Ե., 1951:
4. Գաբրիելյան Վ., Գրականության մեր ժամանակը, Ե., 2006:
5. Գաբրիելյան Վ., Սփյուռքահայ գրականություն, Ե., 2016:
6. Եղիազարյան Ա. և այլք, Հայրենիք-սփյուռք հարաբերությունները 1918 թվականից մինչև մեր օրերը, Ե., 2017:
7. Լեո, Երկերի ժողովածու, հ. 1, Ե., 1966, հ. 2, Ե., 1967, հ. 3, մաս 1, Ե., 1970:
8. Խուրշուդյան Լ., Հայկական հարց (բովանդակությունը, ծագումը, պատմության հիմնական փուլերը), Ե., 1995.
9. Հայ մշակույթի նշանավոր գործիչները 5-18-րդ դարեր, Ե., 1976:
10. «Հայ ժողովրդի պատմություն», ՀՍՄՀ ԳԱ հրատ., հ. I-III , Ե., 1971-1984:
11. Հարությունյան Վ., Հայկական ճարտարապետության պատմություն, Ե., 1992:

12. Մինասյան Է., Հայաստանի երրորդ հանրապետության պատմություն, ԵՊՀ հրատ., Եր., 2013:
13. Միքայելյան Գ., Կիլիկիայի հայկական պետության պատմություն, Ե., 2007:
14. Կիրակոսյան Ջ., Երիտթուրքերը պատմության դատաստանի առաջ, գիրք երկրորդ, Եր., 1983:
15. Սահակյան Ռ., Ցեղասպանության պատմությունից, Ե., 1990:

ԿԱՅՔԵՐ

1. Գրահավաք, https://grahavak.blogspot.com/p/blog-page_22.html
2. Հայ գիրք, <http://haygirk.nla.am/cgi-bin/koha/>
3. ԵՊՀ Հայագիտական հետազոտությունների ինստիտուտի գրադարան, <http://www.armin.am/am/Library-Books>

Կովկասագիտություն մասնագիտությամբ մագիստրատուրայի

ընդունելության քննության հարցաշար

1. Վրաստանի աշխարհագրական դիրքը և բնաշխարհը
2. Հիմնական պատմական երկրամասերը Վրաստանում: Վարչական բաժանումները
3. Վրաց ժողովրդի ներթնիկ և այլթնիկ խմբերը
4. Ադրբեջանի տարածքը և բնակչությունը
5. Ադրբեջան երկրանվան անվանադրությունը
6. Կովկասյան Ալբանիայի և Ադրբեջանի աշխարհագրական սահմանները
7. Վրաց ժողովրդի ծագման (էթնոգենեզի) հիմնահարցը: Քարթվելական ցեղերը մ.թ.ա. 3-2-րդ հազարամյակներում
8. Իբերիայի (Քարթլիի) թագավորությունը Ք. Ա. 2-րդ դարից Ք. Հ. 3-րդ դդ.
9. Մասանյան տերությունը
10. Վրաստանը 4-7-րդ դդ.
11. Վրաստանը 8-11-րդ դդ
12. Սելջուկյան արշավանքները, Արևելյան Վրաստանի նվաճումը
13. Դավիթ Շինարարի բարեփոխումները, երկրի տարածքային ընդարձակումը և տնտեսական վերելքը
14. Վրաստանը Դեմետրե 1-ինի և Գեորգի 3-րդի օրոք
15. Թամար թագուհու ներքին ու արտաքին քաղաքականությունը
16. Մոնղոլական տիրապետության հաստատումը Վրաստանում և Երկրի բաժանումը երկու թագավորությունների
17. Մոնղոլական տիրապետության վերացումը և Վրաստանի միասնության վերականգնումը
18. Վրաստանը Ալեքսանդր 1-ինի օրոք
19. Բյուզանդական կայսրությունը Հուստինիանոս I-ի օրոք
20. Իսլամի առաջացումը: Արաբական խալիֆայությունը VII-XIII դդ.
21. Բյուզանդիան Հայկական (Մակեդոնական) հարստության օրոք

22. Սելջուկ-թյուրքերի արշավանքները: Իկոնիայի (Ռումի) սուլթանությունը
23. Խաչակրաց արշավանքները. նրանց նպատակներն ու հետևանքները
24. Մոնղոլ-թաթարական արշավանքները և մոնղոլական տերության ստեղծումը
25. Օսմանյան պետության առաջացումը և նվաճողական քաղաքականությունը XIV - XV դդ.
26. Վրաստանը 15-17-րդ դդ.
27. Ռումանովների դինաստիայի հաստատումը Ռուսաստանում
28. Սեֆյան տերությունը: Շահ Աբբաս I
29. Պետրոս I-ի բարենորոգումները: Ռուսաստանյան կայսրության ստեղծումը
30. Քարթլին և Կախեթը 18-րդ դարի առաջին քառորդում՝ Վախթանգ 6-րդ
31. Նադիր շահը և Վրաստանը՝ Քարթլին և Կախեթը 18-րդ դարի 40-70-ական թվականներին
32. Եկատիրինա 2-րդի արտաքին և ներքին քաղաքականությունը
33. Քարթլ-Կախեթի միացյալ թագավորությունը 18-րդ դարի 80-90-ական թվականներին: Արևելյան Վրաստանի բռնակցումը Ռուսաստանին
34. Արևմտյան Վրաստանի բռնակցումը Ռուսաստանին՝ Սամեգրելոյի, Գուրիայի, Ափխազիայի և Սվանեթի իշխանությունների վերացումը
35. Ռուս-պարսկական պատերազմները (1804 - 1813 թթ., 1826-1828 թթ.): Գյուլիստանի և Թուրքմենչայի պայմանագրերը
36. Այսրկովկասը ռուսական կայսրության կազմում. վարչական բաժանումները
37. Ռուսական կայսրության գաղութային քաղաքականությունը Վրաստանում 19-րդ դարի առաջին երրորդում՝ Այդ քաղաքականության նոր փուլը 1840-60-ական թվականներին
38. Ղրիմի կամ Արևելյան պատերազմ (1853-1856 թթ.)
39. Ճորտատիրական իրավունքի վերացումը Ռուսաստանում
40. Ռուս-թուրքական 1877-1878 թթ. պատերազմը: Սան-Ստեֆանոյի պայմանագիրը: Բեռլինի վեհաժողովը
41. Աբդուլ Համիդ 2-րդը: Զուլումի շրջան
42. Հայկական հարցը որպես Արևելյան հարցի բաղկացուցիչ մաս

43. Վրաստանը 19-րդ դարի վերջին-20-րդ դարի սկզբին՝ Կուսակցությունների կազմավորումը
44. Սոցիալ-տնտեսական բարեփոխումները Ռուսաստանում 19-րդ դարի վերջին և 20-րդ դարի սկզբին: Սերգեյ Վիտտե
45. 1904-1905 թթ. ռուս-ճապոնական պատերազմը
46. 1905-1907 թթ. ռուսական առաջին բուրժուադեմոկրատական հեղափոխությունը
47. 1905-1911 թթ. սահմանադրական շարժումն Իրանում
48. 1908 թ. երիտթուրքական հեղաշրջումը: Օսմանյան հպատակ ժողովուրդների դիրքորոշումը
49. Առաջին համաշխարհային պատերազմի պատճառները և սկիզբը
50. Օսմանյան կայսրությունը առաջին համաշխարհային պատերազմի տարիներին: Հայոց ցեղասպանությունը
51. 1917 թ. Փետրվարյան հեղափոխությունը և Հոկտեմբերյան հեղաշրջումը Ռուսաստանում
52. Առաջին համաշխարհային պատերազմի ավարտը և հետևանքները
53. Հայ-վրաց թաթարական տարածքային հիմնախնդիրներն 1917 թ.
54. Վրաստանը 1917-1918 թվականներին՝ Պետական անկախության վերականգնումը
55. Վրաստանի ժողովրդավարական հանրապետությունը 1918-1921 թվականներին
56. Անդրկովկասյան սեյմի քայքայումը. ԱԴՀ հռչակումը
57. Կովկասյան թաթարների զինման հարցը
58. Բաթումի պայմանագիրը հայ-վրաց-ադրբեջանական տարածքային խնդիրները
59. Թուրքական բանակի արշավանքը Այսրկովկաս, Բաքվի գրավումը
60. Արևմտյան Կովկասի մուսուլմանական հանրապետության հռչակումը
61. ԱՄԿՀ-ում իշխանության մարմինների ձևավորումը
62. Ադրբեջանի ռազմաքաղաքական հարաբերությունները ՀՀ-ի հետ
63. Ադրբեջանի խորհրդայնացումը
64. Վրաստանի խորհրդայնացումը

65. Քաղաքացիական պատերազմը Ռուսաստանում (1918 - 1922 թթ.):
Խորհրդային Միության ստեղծումը
66. 1921 թ. ռազմական հեղաշրջումը Իրանում: Ղաջարների հարստության տապալումը և Փեհլևի հարստության հաստատումը
67. Քեմալական շարժումը: Թուրքիայի Հանրապետության առաջացումը (1923 թ.)
68. Նոր աշխարհամակարգի ձևավորումը Մերձավոր Արևելքում Առաջին աշխարհամարտից հետո: Մանդատային համակարգը
69. Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի պատճառները և սկիզբը
70. Խորհրդային Միության Հայրենական մեծ պատերազմը
71. Ռազմական հեղաշրջումները Թուրքիայի Հանրապետությունում
72. Իրան-իրաքյան պատերազմը
73. Խորհրդային Միության փլուզումը և սոցիալիզմի համաշխարհային համակարգի վերացումը
74. Ադրբեջանական պատմագրության կեղծարարությունը
75. Երկու Ադրբեջանների տեսությունը
76. Էթնոքաղաքական կոնֆլիկտները Հարավային Կովկասում XX դ. վերջում - XXI դ. սկզբին
77. Հարավային Կովկասը հարևան պետությունների քաղաքականության մեջ (1991-2016 թթ.)
78. Ադրբեջանը ԽՍՀՄ փլուզումից հետո
79. Վրաստանը ԽՍՀՄ փլուզումից հետո

Գրականություն

1. Ասիայի և Աֆրիկայի երկրների միջին դարերի պատմություն, Երևան, 1973:
2. Բայբուրդյան Վ., Իրանի պատմություն (հնագույն ժամանակներից մինչև մեր օրերը), Երևան, 2005:
3. Բայբուրդյան Վ., Օսմանյան կայսրության պատմություն, Երևան, 2011:

4. Բայրուրդյան Վ., Իսլամ, Երևան, 2016:
5. Թուրքիայի Հանրապետության պատմություն (պատ. խմբ. Ռ. Սաֆրաստյան), Երևան, 2014:
6. Ինճիկյան Հ., Օսմանյան կայսրության անկումը, Երևան, 1984:
7. Հայաստանի հարակից երկրների պատմություն: Հատոր I: Հին շրջան: Երևան, 2013:
8. Հայաստանի հարակից երկրների պատմություն: Հատոր II: Միջին դարեր: Երևան, 2016:
9. Հովհաննիսյան Ն., Դիվանագիտություն. ֆունկցիաները. մարմինները. ծառայողները, Երևան, 1997:
10. Հովհաննիսյան Ն., Արաբական երկրների պատմություն, I-IV հատորներ, Երևան, 2003-2007:
11. Սաֆրաստյան Ռ., Օսմանյան կայսրություն. ցեղասպանության ծրագրի ծագումնաբանությունը, Երևան, 2009:
12. Беляев А.Е., Арабы, ислам и Арабский халифат в ранне средневековье, Москва, 1966.
13. Богатуров А., Аверков В., История международных отношений 1945-2008, Москва, 2010.
14. Большаков О., История халифата, т. 1-2, Москва, 1989-1992.
15. Ди Нольфо Э., История международных отношений 1918-1999, Москва, 2003.
16. Еремеев Д.Е., Турция в годы второй мировой и холодной войны, Москва, 2005.
17. История Востока. В шести томах, Москва, 2000.
18. История древнего Рима (под ред. В. Кузищина), Москва, 2000.
19. История древнего Востока. Зарождение древнейших классовых обществ и первые очаги рабовладельческой цивилизации (под ред. И.М. Дьяконова, Г.М. Бонгард-Левина), ч. I - II, Москва, 1983 - 1988.
20. История Китая (под ред. А.В. Меликсетова), Москва, 2002.
21. Кальвокоресси П., Мировая политика после 1945 года, Москва, 2000.
22. Мурадян П., Кавказский культурный мир и Армения, Ереван, 2012.
23. Новая история стран Европы и Америки (под ред. И. Кривогуза), Москва, 2005.

24. Новейшая история стран Европы и Америки. XX век. В 3 ч. (под ред. Родригеса А., Пономарева М.), Москва, 2001-2005.
25. Орлов А., Георгиев В., Георгиева Н., Сивохина Т., История России, Москва, 2006.
26. Саркисян Е., Экспансионистская политика Османской империи в Закавказье накануне и в годы первой мировой войны, Ереван, 1962.
27. Фильштинский И., История арабов и халифата (750-1517), Москва, 2006.
28. Хитти Ф., Краткая история Ближнего Востока, Москва, 2012.
29. A Dictionary of World History, Oxford, 2015.
30. Foltz R., Iran in World History, Oxford, 2015.
31. Hovhannisyan N., The Armenian Genocide. Armenocide - the most genocidal genocide. In ten languages of the World, Yerevan, 2009.
32. Jilbert M.J., South Asia in World History, Oxford, 2017.
33. Pekkanen S., The Oxford Handbook of the International Relations of Asia, Oxford, 2014.
34. Ropp P., China in World History, Oxford, 2010.
35. Scott H., The Oxford Handbook of Early Modern European History, 1350-1750, 2 vol., Oxford, 2015.
36. The Cambridge Ancient History (I-XIV volumes), Cambridge, 1970-2005.
37. The New Cambridge Medieval History (1-7 volumes), Cambridge, 1995-2005.
38. Zürcher E., Turkey. A Modern History, New York, 2004.

**<Արվեստի տեսություն և պատմություն> մասնագիտության
<Արվեստաբանություն> մագիստրոսական կրթական ծրագրի
ընդունելության հարցաշար**

« Հայ արվեստի պատմություն »

Քննական հարցաշար

1. Հայ որմնանկարչությունը 13-14-րդ դդ.:
2. 6-7-րդ դդ. որմնանկարչությունը և նույն ժամանակի հայկական մանրանկարները:
3. Հայկական «Ամենափրկիչ» կոչվող խաչքարերը:
4. Տաթևի և Աղթամարի որմնանկարները. թեմատիկ և ոճական յուրահատկություններ:
5. Գանձասարի վանքի պատմագեղարվեստական բնութագիրը:
6. 10-րդ դդ. հայկական մանրանկարչությունը. գլխավոր հուշարձանները և պատկերաշարքերը:
7. Էջմիածնի ավետարանի հնագույն մանրանկարները:
8. Մլքեի ավետարանի մանրանկարչությունը:
9. Անիի մանրանկարչությունը 13-րդ դ. սկզբին:
10. Հին Ջուղայի խաչքարերը և տապանաքարերը:
11. Կլոր հատակագծով տաճարները հայ շինարվեստում:
12. Հայկական բյուզանդամետ ձեռագրերը (11-րդ դ.):
13. 6-11-րդ դարի եկեղեցիների գեղարվեստական հարդարանքը:
14. Անիի մանրանկարչությունը 11-րդ դարում:
15. Բարձր Հայքի 13-րդ դարի գրքարվեստը:
16. Կիլիկյան մանրանկարչության դպրոցները 12-13-րդ դարերում:
17. Ամաղուի Նորավանքն ու նրա շրջակայքի գեղարվեստական հուշարձանները:

18. Նոր քարե դարի ժայռապատկերները և նրանց բովանդակած կենդանական, ծիսական, աշխատանքային մոտիվները :
19. Բրոնզեդարյա խեցեղենը, անոթների ձևերը և նախշամոտիվները:
20. Հայկական արքունական մանրանկարչական դպրոցը (13-րդ դ.):
21. Սարգիս Պիծակի ստեղծագործությունը:
22. Գլաձորի մանրանկարչական դպրոցը (13-14-րդ դդ.):
23. 6-7-րդ դդ. հայ ճարտարապետությունը:
24. Վասպուրականի մանրանկարչությունը (14-15-րդ դդ.):
25. Ղրիմի հայկական մանրանկարչությունը:
26. Անին և Տրդատ ճարտարապետի արվեստը:
27. Տիգրան Հոնենցի եկեղեցին:
28. Հայկական բազիլիկ տաճարները:
29. Հռիփսիմեատիկ տաճարները:
30. 4-7-րդ դդ. հայկական քանդակը՝ ստելաներ, կոթողներ:
31. Զվարթնոցի տաճարը:
32. Աղթամարի սբ. Խաչ եկեղեցին:
33. 12-րդ դարի հայ գրքարվեստը:
34. Հայկական խաչքար. ֆունկցիոնալ բովանդակությունը, մոտիվները, պատկերագրությունը:
35. Հայկական արձաթագործությունը 13-14-րդ դարերում:
36. Մոմիկը որպես ճարտարապետ, մանրանկարիչ, խաչքարի վարպետ:
37. Արձաթե մասնատուփերի արվեստը:
38. Թորոս Տարոնացու արվեստը:
39. Թորոս Ռուսինի ստեղծագործությունը:
40. Աղցի դամբարանը:
41. Հայկական ձեռագրերի արձաթե կազմերը:
42. Գրիգոր Ծաղկողի արվեստը:
43. Կտիտորական քանդակը հայ միջնադարյան կերպարվեստում:
44. Գեղարդի ճարտարապետական համալիրը:
45. Գարեգին Հովսեփյանի արվեստագիտական վաստակը:
46. Ս. Տեր-Ներսեսյանի արվեստագիտական վաստակը:

47. Տ. Իզմայլովայի արվեստագիտական վաստակը:
48. Ա. Չոպանյանի արվեստագիտական վաստակը:
49. Բրոնզեդարյա քանդակագործությունը. նյութերը և մոտիվները, վիշապներ, քարե կուռքեր:
50. Ուրարտուի քանդակագործությունը և դրվագման արվեստը:
51. Նոր Ջուղայի հայկական եկեղեցիների որմնանկարները:
52. Հայկական հելլենիստական քանդակագործությունը և կիրառական արվեստը:
53. Գառնիի տաճարը և նրա գեղարվեստական հարդարանքը:
54. Աքեմենյան և հելլենիստական շրջանների գեղարվեստական նմուշները:
55. Հովհաննես Այվազովսկու արվեստը:
56. Գևորգ Բաշինջաղյանի արվեստը:
57. Սարգիս Խաչատուրյանի արվեստը:
58. Եղիշե Թադևոսյանի արվեստը:
59. Վարդգես Սուրենյանցի դիմանկարներն ու բնանկարները:
60. Արշիլ Գորկու արվեստը արվեստը:
61. Մարտիրոս Սարյանի արվեստը:
62. Գեորգի Յակուլովի ստեղծագործությունը (գեղանկարչություն, բեմանկարչություն):
63. Մինաս Ավետիսյանի արվեստը:
64. Անդրեաս Տեր-Մարությանի արվեստը:
65. Հակոբ Կոջոյանի գրաֆիկան:
66. Արա Սարգսյանի արվեստը:
67. Վարդան Մախոխյանի արվեստը:
68. Է.Իսաբեկյանի արվեստը:
69. Հովնաթանյանների ընտանիքը հայ արվեստում:
70. Արշակ Ֆեթվաճյանի արվեստը:
71. Վահրամ Գայֆեջյանի արվեստը:
72. Գառզուի արվեստը:
73. 20-րդ դարասկզբի հայ քանդակագործությունը:
74. Էդգար Շահինի արվեստը:

75. Երվանդ Քոչարի արվեստը:
76. Ա. Բաժբեուկ-Մելիքյանի արվեստը:
77. Գրիգոր Խանջյանի արվեստը:
78. Հակոբ Հակոբյանի արվեստը:
79. Վարդգես Սուրենյանցի գրաֆիկան:
80. Հովհաննես Զարդարյանի արվեստը:
81. Փանոս Թերլեմեզյանի արվեստը:
82. Հարություն Կալենցի արվեստը:
83. Ալ. Թամանյանի ստեղծագործությունը:
84. Մարկ Գրիգորյանի ստեղծագործությունը:
85. Ռաֆայել Իսրայելյանի ստեղծագործությունը:
86. Ստեփանոս Ներսիսյանի դիմանկարները և ժանրային առաջին նկարը:
87. Քյոթահիայի իեցեղենի արվեստը:

Հայ արվեստի պատմություն

1. Ազարյան Լ., Կիլիկյան մանրանկարչությունը XII-XIII դդ., Ե., 1964
2. Ազարյան Լ., Վաղ միջնադարյան հայկական քանդակը, Ե., 1975
3. Աղասյան Ա., Հայ կերպարվեստի զարգացման ուղիները XIX-XX դարերում. Ե., 2009
4. Աղասյան Ա., Քաջազի մշտավառ կանթեղը: (Ակնարկներ սփյուռքահայ կերպարվեստի պատմության), Ե., 2009
5. Աղասյան Ա., Հակոբյան Հ., Հասրաթյան Մ., Ղազարյան Վ., Հայ արվեստի պատմություն, Ե., 2009
6. Այվազյան Ա., Նախիջևանի կոթողային հուշարձաններն ու պատկերաքանդակները, Ե., 1987
7. Առաքելյան Բ., Հայկական պատկերաքանդակները IV-VII դդ., Ե., 1949
8. Առաքելյան Բ., Ակնարկներ հին Հայաստանի արվեստի պատմության (մ.թ.ա. I դ.- մ.թ. III դ.), Ե., 1976
9. Ավետիսյան Ա., Հայկական մանրանկարչության Գլաձորի դպրոցը, Ե., 1971

10. Բարխուդարյան Ս., Միջնադարյան հայ ճարտարապետներ և քարգործ վարպետներ, Ե., 1963
11. Գևորգյան Ա., Արհեստներն ու կենցաղը հայկական մանրանկարներում, Եր., 1978
12. Դավթյան Ս., Դրվագներ հայկական միջնադարյան կիրառական արվեստի պատմության, Ե., 1981
13. Էջմիածնի գանձերը (ալբոմ, հեղինակ-կազմող՝ Մ.Ղազարյան), Էջմիածին, 1985
14. Թաթևիկյան Վ., Արցախի տոհմագորգերը, Ե., 2004
15. Իզիթյան Հ., Հովնաթանյանից մինչև Մինաս, Ե., 2001
16. Խալաթյան Լ., Բեմանկարչություն: - Հայ սովետական թատրոնի պատմություն, Ե., 1967
17. Խանջյան Ա., Երևանի արձանները, Ե., 2004
18. Խաչատրյան Շ., Ֆրանսահայ կերպարվեստ, Ե., 1991
19. Հակոբյան Հ., Վասպուրականի մանրանկարչությունը, Գիրք 1-2, Ե., 1976-1982
20. Հակոբյան Հ., Արցախ-Ուտիքի մանրանկարչությունը XIII-XIVդդ., Ե., 1989
21. Հակոբյան Հ., Արցախի միջնադարյան արվեստը, Ե., 1991
22. Հակոբյան Հ., Հայոց տերունական սրբապատկերները, Ե., 2003
23. Հակոբյան Հ., Կորիմագյան Է., Հայկական մանրանկարչություն, Ե., 1987
24. Հայ արվեստի հարցեր: Գիտական հոդվածների ժողովածու, Գիրք 1, Ե., 2006
25. Հայ արվեստի հարցեր: Գիտական հոդվածների ժողովածու, Գիրք 2, Ե., 2009
26. Հայ արվեստի հարցեր: Գիտական հոդվածների ժողովածու, Գիրք 3, Ե., 2010
27. Հայ ձեռագրերի զարդանկարչություն (ալբոմ, հեղինակ-կազմող՝ Լ.Դուրնովո), Ե., 1978
28. Հայաստանի երիտասարդ նկարիչները (ալբոմ, առաջաբանը՝ Ա.Աղասյանի, կազմող՝ Փ.Միրզոյան), Ե., 1987
29. Հայաստանի միջնադարյան կոթողային հուշարձանները. IX-XIII դարերի խաչքարերը (հեղինակ-կազմող՝ Ա.Շահինյան), Ե., 1984
30. Հայկական խաչքարեր (ալբոմ, հեղինակ-կազմող՝ Լ.Ազարյան), Էջմիածին, 1973
31. Հայկական մանրանկարչություն (ալբոմ, առաջաբանը՝ Ս.Տեր-Ներսեսյանի, կազմող՝ Մ.Ճանաշյան), Կ. Ա, Վենետիկ, 1966

32. Հայկական մանրանկարչություն (ալբոմ, հեղինակ-կազմողներ՝ Մ.Ճանաշյան, Կ.Մանուկյան, Ն.Տեր-Ներսեսյան, Պ.Անանյան), հ. Բ, Վենետիկ, 2000
33. Հայկական մանրանկարչություն (ալբոմ, հեղինակ-կազմող՝ Լ.Դուրնովո), Ե., 1967
34. Հայկական մանրանկարչություն. դիմանկար (ալբոմ, հեղինակ-կազմող՝ Ա.Գևորգյան), Ե., 1982
35. Հովհաննիսյան Կ., Էրեբունիի որմնանկարները, Ե., 1973
36. Հովսեփյան Գ., Նյութեր և ուսումնասիրություններ հայ արվեստի պատմության, Հ. 1-2, Ե., 1983-1987
37. Ղազարյան Մ., Հայ կերպարվեստը XVII-XVIII դարերում. գեղանկարչություն, Ե., 1974
38. Ղազարյան Մ., Փայտի գեղարվեստական փորագրությունը Հայաստանում, Ե., 1990
39. Ղազարյան Վ., Սարգիս Պիծակ, Ե., 1980
40. Ղազարյան Վ., Սյուժետային մանրանկարը Կիլիկիայում (XIIIդ. վերջ - XIVդ. սկիզբ), Ե., 1984
41. Ղազարյան Վ., Մեկնութիւնք խորանաց, Էջմիածին, 2004
42. Մաթևոսյան Վ., Երեք կիսադեմ, Ե., 2002
43. Մարտիկյան Ե., Հայկական կերպարվեստի պատմություն, Գիրք Ա-Դ, Ե., 1971-1987
44. Մնացականյան Ա., Հայկական զարդարվեստ, Ե., 1955
45. Մնացականյան Ս., Հայկական աշխարհիկ պատկերաքանդակը IX-XIVդդ., Ե., 1976
46. Մնացականյան Ս., Վարպետաց վարպետներ. Մանուել, Տրդատ, Մումիկ, Ե., 1982
47. Շիշմանյան Ռ., Բնանկարն ու հայ նկարիչները, Ե., 1958
48. Չուգասզյան Լ., Գրիգոր Ծաղկող, Ե., 1986
49. Սարգսյան Մ., Սովետական Հայաստանի գրաֆիկան, Ե., 1961
50. Սարգսյան Մ., Պետերբուրգի գեղարվեստի ակադեմիան և հայ նկարիչները, Ե., 1979
51. Սուրբ Հայաստան: Պատմություն և մշակույթ, Աստվածաշնչյան Հայաստանից մինչև XVIII դ. վերջ, Ե., 2007

52. Վարդանյան Գ., Մշակույթը Հայաստանի Առաջին Հանրապետությունում (1918-1920 թթ.), Ե., 2003
53. XIX-XX դարերի հայ նկարիչներ (ալբոմ, հեղինակ-կազմող՝ Շ.Խաչատրյան), Ե., 2001
54. Տեր-Ներսեսյան Ս., Հայ արվեստը միջնադարում, Ե., 1975
55. Քոթանջյան Ն., Էջմիածնի Ավետարանը, Ե., 2003
56. Քոթանջյան Ն., Ծղրուբի Ավետարանը, Ե., 2006
57. Авакян А.В. Из истории художественной жизни Армении: 1920-1932. Ер., 2002
58. Агасян А.В. Ерванд Кочар. (Отв. ред. Н.С.Степанян). Ер., 1999
59. Айвазян М.А. Пейзаж в армянской советской живописи. Ер., 1978
60. Акопян Г.Г. Миниатюра Васпуракана. Ер., 1990
61. Армянская живопись нового и новейшего времени. Основные тенденции развития. Очерк-путеводитель (автор-составитель Э.В.Гайфеджян). Ер., 1990
- Армянские художники об искусстве (составители Я.И.Хачикян и М.М.Казарян). Ер., 2004
- Второй международный симпозиум по армянскому искусству. Сборник докладов. Т. 1-4, Ер., 1981
63. Декоративное искусство средневековой Армении (альбом, авторы-составители Н.С.Степанян, А.С.Чакмакчян). М.-Л., 1971
64. Драмбян И.Р. Акоп Джугаеци. Св.Эчмиадзин, 2009
- 65 Драмбян И.Р. Фрески Кобайра. Ер., 1979
66. Драмбян И.Р. Торос Рослин. Ер., 2000
67. Драмбян И.Р., Корхмазян Э.М. Художественные сокровища Матенадарана. М., 1976
68. Драмбян Р.Г. Государственная картинная галерея Армении. М., 1982
69. Дурново Л.А. Краткая история древнеармянской живописи. Ер., 1957
70. Дурново Л.А. Орнаменты армянских рукописей. Ер., 1978
71. Дурново Л.А. Очерки изобразительного искусства средневековой Армении. М., 1979
72. Есяян С.А. Скульптура древней Армении. Ер., 1980

73. **Закарян Л.Д.** Из истории васпураканской миниатюры. Ер., 1980
74. **Игитян Г.С.** Армянская палитра. XX век. Ер., 2004
75. **Игитян Г.С.** Армянская палитра. Новое поколение. Ер., 2005
76. **Измайлова Т.А., Айвазян М.А.** Искусство Армении, М., 1962
77. **Измайлова Т.А.** Армянская миниатюра XI века. М., 1979
78. Изобразительное искусство Армянской ССР (альбом, автор-составитель М.М.Казарян). М., 1978
79. Искусство Советской Армении за 60 лет. Ер., 1980
80. Искусство стран и народов мира. Краткая художественная энциклопедия. Т. 1, М., 1962
81. История искусства народов СССР. Т. 1-9, М., 1971-1984
82. **Казарян М.М.** Армянский ковер. М., 1985
83. **Каменский А.А.** Этюды о художниках Армении. Ер., 1979
84. **Корхмазян Э.М.** Армянская миниатюра Крыма (XIV-XVII вв.). Ер., 1978
85. **Котанджян Н.Г.** Цвет в раннесредневековой армянской живописи. Ер., 1978
86. Матенадаран. Т. I, Армянская рукописная книга VI-XIV вв. (авторы-составители В.О.Казарян, С.С.Манукян). М., 1991
87. **Нерсисян А.Г.** Человек и природа. Армянская живопись второй половины XX века. Ер., 2004
88. Очерки по истории армянского изобразительного искусства. Ер., 1979
89. Очерки по истории искусства Армении. Сборник статей. М.-Л., 1939
90. **Пиотровский Б.Б.** Искусство Урарту VIII-VI вв. до н. э. Л., 1962
91. Популярная художественная энциклопедия. Книга I, М., 1986
92. **Свирин А.Н.** Миниатюра древней Армении. М.-Л., 1939
93. **Степанян Н.С.** Очерк изобразительного искусства Армении. М., 1985
94. **Степанян Н.С.** Искусство Армении. М., 2007
95. **Тараян З.Р.** Набойка в Армении. Ер., 1978
96. **Тирацян Г.А.** Культура Древней Армении VI в. до н.э. – III в. н. э. Ер., 1988

97. **Тревер К.В.** Очерки по истории культуры древней Армении (II в. до н.э. - IV в. н.э.) М.-Л., 1953
98. **Хачатурян К.А.** Театрально-декорационное искусство Советской Армении. М., 1979
99. **Ходжаш С.И., Трухтанова Н.С., Оганесян К.Л.** Эребуни. М., 1979
100. Четвертый международный симпозиум по армянскому искусству. Сборник тезисов докладов. Ер., 1985
101. **Яacobсон А.Л.** Армянские хачкары. Ер., 1986
102. Armenia sacra. Mémoire chrétienne des Arméniens (IVe-XVIIIe siècle). Musée du Louvre, 2007
103. Arménie. La magie de l'écrit. Musée de Marseille. 2007
104. Arménie. Trésors de L Arménie ancienne des origines au IVe siècle. Dobrée, 1996
105. Armenien. Wiederentdeckung einer alten Kulturlandschaft. Museum Bochum, 1995
106. Atti del Primo simposio internazionale di Arte Armena. San Lazzaro - Venezia, 1978
107. Atti del Terzo simposio internazionale di Arte Armena. San Lazzaro - Venezia, 1984
108. Atti del Quinto simposio internazionale di Arte Armena. San Lazzaro - Venezia, 1992
109. Au pied du Mont Ararat. Splendeurs de l' Arménie antique. Musée de L Arles et de la Provence antique, 2007
110. **Avédissian O.** Peintres et sculpteurs Arméniens. Le Caire, 1959
111. **Brentjes B., Mnazakanjan S., Stepanjan N.,** Kunst des Mittelalters in Armenien. Berlin, 1981
112. **Buschhausen H. und H.** Die illuminierten armenischen Handschriften der Mechitharisten-Congregation in Wien. Wien, 1976
113. **Der Nersessian S.** Études byzantines et arméniennes. Louvain, 1973
114. **Der Nersessian S.** L'Art Arménien. Paris, 1977
115. **Der Nersessian S.** Miniature Painting of Cilicia from the Twelfth to the Fourteenth Century. Washington, 1993
116. **Korkhmazian E., Drampian I., Hakopian Gr.** Armenian Miniatures of the Matenadaran Collection. Leningrad, 1984
117. **Kürkman Garo.** Armenian painters in the Ottoman Empire (1600–1923). In two volumes. Istanbul, 2004

118. **Mathews Th.F.** and **Sandjian A.K.** Armenian Gospel Iconography. The Tradition of the Glajor Gospel. Washington, 1991
119. **Narkiss B.** and **Stone M.** Armenian Art Treasures of Jerusalem. Jerusalem, 1979
120. Ors et Trésors d'Arménie. Musée des tissus et des Arts décoratifs de Lyon, 2007
121. Post-Soviet Painting. Yerevan, 1996
122. **Thierry J.-M., Donabédian P.** Les arts Arméniens. Paris, 1987

<Մշակութաբանություն> մասնագիտությանն համանուն կրթական ծրագրի

Մագիստրատուրայի ընդունելության հարցաշար

1. Մշակույթի սահմանումները:
2. Մշակույթի հիմնական բնութագրերը. ձեռքբերովի-սովորովի, կիսովի, սիմվոլիկ, համընդգրկուն, ինտեգրվող, ադապտիվ:
3. Մշակույթի կատեգորիաները (բաժանումները)` երկմաս բաժանում (նյութական և ոչ նյութական), եռամաս բաժանում (նյութական, սոցիալական, գաղափարական), քառամաս բաժանում (Էդ. Մարգարյան, Յու. Մկրտումյան):
4. Մշակույթն ուսումնասիրող գիտությունների ծագումը և ձևավորումը. պատմական անդրադարձ:
5. Մարդաբանական գիտաձյուղեր: Ֆիզիկական և էթնիկական մարդաբանություն:
6. Առօրեականության սոցիոլոգիա և էթնոմեթոդոլոգիա (Շյուց, Բերգեր-Լուկման, Գարֆինկել, Գոֆմա):
7. Պ. Բուրդյեի մշակույթի սոցիոլոգիան: Կոնստրուկտիվ ստրուկտուրալիզմի էությունը: Կապիտալի ձեւերը: Մշակութային կապիտալ: Դաշտը, հաբիթուսը եւ պրակտիկան:
8. Մշակույթի պոստստրուկտուրալիստական, նեոֆունկցիոնալիստական եւ պոստմոդեռնիստական մեկնաբանությունները սոցիոլոգիայում (Մ. Ֆուկո, Ջ. Ալեքսանդեր, Ջ. Բաուման, Ժ. Բոդրիյար, Ժ. Լիոտար):
9. Արվեստը մշակույթի համակարգում. մարդը որպես գեղագիտական էակ:
10. Վանի թագավորության մշակույթը:
11. Հայաստանը հելլենիստական մշակույթի համակարգում:
12. Հայ միջնադարյան-քրիստոնեական մշակույթի ընդհանուր բնութագիրը (քրիստոնեական գաղափարաբանությունը, գրավոր մշակույթը, տաճարը և կոթողը):
13. Քաղաքը հայ միջնադարյան մշակույթի համակարգում. ծագումը, կառուցվածքը, իրավական, առևտրա-տնտեսական և հոգևոր-մշակութային գործառույթները:
14. Հայկական մշակույթի զարգացման ուղիները Նոր շրջանում:
15. Բանագիտությունն իբրև գիտություն և նրա տեղը այլ գիտությունների համակարգում. Ժողովրդագիտության սկզբնավորումը:

16. Թանգարանի առաքելությունը, հիմնական հասկացությունները, տիպերն ու տեսակները:
17. Թանգարանային ցուցադրության կազմակերպման սկզբունքները:
18. Մշակութային մարդաբանության առարկայի հետազոտման օբյեկտը և խնդիրները:
19. Կրոնի վաղագույն ձևերը:
20. Գլոբալացման բնույթը եւ շարժիչ ուժերը: Բերգեր, Վալերսթայն, Ռոզենաու, Ջիլփին, Ապադուրաի, Հելդ, Գիդենս, Ռոբերթսոն, Հանդինգթոն, Ֆուկույամա: Գլոբալացում և գլոկալացում:
21. Ընտանիքի, ավանդույթների փոխակերպումները գլոբալացման համատեքստում:
22. Տեխնոլոգիաների դերը ժամանակակից արևմտյան մշակույթում:
23. Կրթությունը ժամանակակից արևմտյան մշակույթում:
24. Մշակութային քաղաքականություն. սահմանումներ և բնորոշումներ: Մշակութային քաղաքականության գործիքային տեսությունը:
25. Մշակութային քաղաքականության հիմնաձևերը. պահպանություն, տարածում, ուսուցում, կրթություն, հետազոտում, արարում և անիմացիա:
26. Կանացի շարժումներ: Սուֆրաժիստական շարժումը և ձեռքբերումները:
Սուֆրաժիզմի ճգնաժամը և ֆեմինիստական գաղափարախոսությունները:
Մասկուլին շարժումը և նպատակները:
27. Գենդերային հիմնախնդիրները մշակութային մարդաբանների ուսումնասիրություններում /Մ. Միդ, Հ. Ռուբին, Շ. Օրթներ, Ջ. Հուբեր/:
28. Կրոնի դերը Կովկասի ժողովուրդների մշակույթների համակարգում:
29. Էթնիկ կոնֆլիկտների մշակութային հիմքերը Կովկասում:
30. Շուկայավարության նպատակը և գործունեության կազմակերպումը:
31. Ֆանդրեյզինգի էությունը: Աշխատանք հովանավորի հետ:
32. Մշակութային քաղաքականության մոդելները /Աբրահամ Մոլ, Միլենա Դրագիչևիչ Շեշիչ, Անդրեաս Վիզանդ/: Մշակութային քաղաքականության ֆինանսավորման մոդելները:
33. Մշակութային քաղաքականությունը Հայաստանի Հանրապետությունում անկախության վերջին տասնամյակներում:

Գրականություն

1. Մելքունյան Գ. Մշակութաբանություն, Ե. 2001:
2. Հայ ժողովրդի պատմություն /խմբ. Աղայան Մ., Երևան, հ. 1, 1971, հ. 2, 1984, հ. 3, 197, մշակույթին վերաբերող բաժինները:
3. Арутюнов С. А., Рыжакова С. И. Культурная антропология, М., 2004
4. Барнард А. Социальная антропология: исследуя социальную жизнь людей, М., Институт этнологии и антропологии РАН, 2009.
5. Белик А. А. Культурология. Антропологические теории культур, М., 1999
6. Кравченко А. И. Культурология, М., 2003 .
7. Маркрян Э. С. Очерки теории культуры, Ер., 1969
8. Флиер А. Я. Культурология для культурологов, М., 2002 .
9. Эриксен Т. Х. Что такое антропология? М., 2014
10. Kottak. C. Ph. Mirror for Humanity. A Concise Introduction to Cultural Anthropology, Third ed., New York, 2003.
11. Armenian Folk Arts, Culture and Identity, Bloomington and Indianapolis, Indiana Univ. Press, 2001.

**<Հնագիտություն> մասնագիտության <Հնագիտություն և
ազգաբանություն> կրթական ծրագրի Մագիստրատուրայի
ընդունելության հարցաշար**

Ազգագրություն

1. Ազգագրական գիտության ձևավորումը 19-րդ դարում և նրա ինստիտուցիոնալացումը:
2. Էթնիկության և ինքնության արդի հայեցակարգերը:
3. Էթնիկ հակամարտությունները և դրանց տիպաբանության հիմնախնդիրները արդի գիտության մեջ:
4. Ազգագրական դպրոցները և հիմնական տեսությունները:
5. Ազգագրական դաշտային հետազոտությունների մեթոդաբանության գործիքակազմը:
6. Համաշխարհային կրոնները . ազգաբանական դիտանկյուն:
7. Աշխարհի բնակչության էթնոլեզվական բնութագիրը:
8. Հնդեվրոպական լեզվաընտանիքը և էթնոլեզվական խմբերը:
9. Կովկասը և կովկասյան տարածաշրջանի էթնոլեզվական և դավանական պատկերը:
10. Վրաստանի և Ադրբեջանի ժողովուրդները:
11. Հայերի էթնոմշակութային բնութագիրը:
12. Հայ ազգագրության ձևավորումը. Գարեգին Սրվանձտյանց, Երվանդ Լալայան, «Ազգագրական հանդես», «Էմինյան ազգագրական ժողովածու»: Ստ. Լիսիցյանի ազգագրական գործունեությունը:
13. Հայոց արտադրական մշակույթը:
14. Հայոց բնակավայրային և բնակարանային համալիրները:
15. Հայոց ուտեստի և տարազի համալիրների ազգագրական բնութագիրը:
16. Հայոց սոցիոնորմատիվ մշակույթի ընդհանուր բնութագիրը:
17. Հայոց հումանիտար մշակույթի ընդհանուր բնութագիրը:
18. Հայաստանի Հանրապետության բնակչության այլէթնիկ խմբերը:
19. Միլյուոքահայ համայնքները և նրանց մշակութային առանձնահատկությունները:
20. Արցախյան հիմնախնդրի ազգագրական ուսումնասիրության հիմնական առումները:

Գրականություն

1. Աբրահամյան Լ., Ազգային ինքնության հաստատման չորս հարացույցները // Ինքնության հարցեր. տարեգիրք, Երևան, 2002:
2. Հարությունյան Հ., Աշխարհի բնակչության էթնոլեզվադավանական հակիրճ բնութագիրը // Պատմություն և մշակույթ. հայագիտական հանդես (գիտական հոդվածների ժողովածու): Երևան, ԵՊՀ հրատ., 2016:
3. Բդոյան Վ., Հայ ազգագրություն. համառոտ ուրվագիծ, Երևան, Երևանի համալսարանի հրատարակչություն, 1974:
4. Բդոյան Վ. Հ., Երկրագործական մշակույթը Հայաստանում: Երևան, ՀՍՍՀ ԳԱ հրատ., 1972:
5. Աբրահամյան Վ. Ա., Հայ համբարությունները Անդրկովկասի քաղաքներում (18-20-րդ դարի սկիզբ): Երևան, «Հայաստան» հրատ., 1971:
6. Հոբոսյան Ս., Հայոց ձիթհանության մշակույթը (XIX դ. – XX դ. առաջին կես) (Պատմաազգագրական ուսումնասիրություն) // Հայ ազգագրություն և բանահյուսություն. նյութեր և ուսումնասիրություններ, պր. 23: Երևան, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2007:
7. Թադևոսյան Ա., Դարբինը հայոց ծիսակարգում (Պատմաազգագրական ուսումնասիրություն) // Հայ ազգագրություն և բանահյուսություն. նյութեր և ուսումնասիրություններ, պր. 23: Երևան, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2007:
8. Ավազյան Ն., Հայկական ժողովրդական տարազը: Երևան, Հայաստանի պատմության թանգարան, 1983:
9. Նահապետյան Ռ., Հայոց ազգակցական համակարգը (XIX դարի երկրորդ կես – XX դարի սկիզբ): Պատմաազգագրական ուսումնասիրություն: Երևան, 2012:
10. Մկրտչյան Ս., Հայոց տոնաձիսական մշակույթ: Երևան, «Գիտություն» հրատ., 2016:
11. Ազիզբեկյան Ռ. Լ., Արցախյան շարժման սկզբնավորումն ու ծավալումը (1988 թ. փետրվար - նոյեմբեր) // ԼՀԳ, 2005, թիվ 2:
12. Մարության Հ. Տ., Հայ ինքնության պատկերագրությունը: Հատոր 1. Ցեղասպանության հիշողությունը և Ղարաբաղյան շարժումը: Երևան, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2009:
13. Խառատյան-Առաքելյան Հ., Հայ ժողովրդական տոները: Երևան, «Զանգակ-97» հրատ., 2005:
14. Эриксен Т. Х., Что такое антропология? М., 2014.
15. Белик А.А., Культурная (социальная) антропология: Учебное пособие. М.: РГГУ, 2009.

16. Орлова Э. А., История антропологических учений: Учебник для вузов. М.: Академический Проект, Альма Матер, 2010.
17. Арутюнов С. А., Рыжакова С. И. Культурная антропология. М.: Изд-во “Весь мир”, 2004.
18. Андерсон Б. Воображаемые сообщества, М.: Канон-Пресс-Ц, 2001.
19. Народы мира. Историко-этнографический справочник. М.: “Советская энциклопедия”, 1988.
20. Народы и религии мира. Энциклопедия / Гл. ред. В. А. Тишков. М.: Большая Российская энциклопедия, 1998.
21. Армяне. Серия «Народы и культуры» / Отв. ред.: Л. М. Вардanian, Г. Г. Саркисян, А. Е. Тер-Саркисянц. М.: Наука, 2012.
22. Мкртумян Ю. И. Формы скотоводства в Восточной Армении // Հայ ազգագրություն և բանահյուսություն. նյութեր և ուսումնասիրություններ, սր. 6: Երևան, Հայկական ՍՍՀ ԳԱ հրատ., 1974:
23. Культура жизнеобеспечения и этнос. Опыт этнокультурологического исследования (на материалах армянской сельской культуры) / Отв. редакторы: С. А. Арутюнов, Э. С. Маркарян. Ереван, 1983.
24. Kottak C. Ph., Anthropology. The Exploration of Human Diversity. McGraw-HILL, INC, 1999.
25. Abrahamian L. Armenian Identity in a Changing World. Mazda Publishers, 2006.

Հնագիտություն

1. Հին քարի դար:
2. Միջին քարի դար:
3. Նոր քարի դար:
4. Պղնձի- քարի դար:
5. Վաղ բրոնզի դար:
6. Կուրարաքայան մշակույթ:
7. Միջին բրոնզի դար:
8. Ուշ բրոնզի դար:
9. Երկաթի դարաշրջան:
10. Ուրարտական քաղաքաշինությունը:
11. Միջին բրոնզի դարի մետաղագործությունը:

12. Լճաշենի պեղումները:
13. Մեծամորի պեղումները:
14. Բրոնզե դարի հավատալիքները:
15. Երկաթի դարի արհեստագործությունը:
16. Դվին քաղաքը և նրա պեղումները:
17. Էրեբունի ամրոցի պեղումները:
18. Միջին բրոնզի դարի թաղումները:
19. Կարմիր բլուրի պեղումները:
20. Քարաշամբի պեղումները:

Գրականություն

1. Ս. Եսայան, Հայաստանի հնագիտություն, Երևան, 1992թ. .:
2. Օ. Խնկիկյան, Հայաստանի հնագիտություն (Հին քարի դարից մինչև Վանի թագավորության անկումը), ուսումնական ձեռնարկ, Երևան, 2009թ. .:
3. Հ. Ավետիսյան, Ա. Բորիսյան, Ուրարտուի հնագիտություն, Երևան, 2010թ. .:

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ

ՍՓՅՈՒՌՔԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

2021/2022 ուստարվա մագիստրատուրայի ընդունելության

ՀԱՐՑԱՇԱՐԿ

1. Սփյուռքագիտությունը որպես գիտակարգ, հետազոտության սկզբունքներ և մեթոդաբանություն:
2. Գաղթաշխարհի և Սփյուռք, հասկացություններ:
3. Հայկական Սփյուռքն արդի փուլում, աշխարհագրական և քանակական ցուցանիշներ:
4. Հրեական սփյուռքի աշխարհագրությունը:
5. Հունական սփյուռքի ընդհանուր նկարագիրը:
6. Հայկական գաղթաշխարհի ձևավորումը:
7. Հայկական գաղթաշխարհի պատմության հիմնական փուլերը:
8. Հայության արտագաղթերն ու համախմբումը Կիլիկիայում և հարակից երկրամասերում 10-11-րդ դդ.:
9. Հայկական արդի Սփյուռքը՝ Հայոց ցեղասպանության հետևանք:
10. Հայկական արդի Սփյուռքի ձևավորման գործընթացը:
11. Հայկական արդի Սփյուռքի պատմության պարբերացումը:
12. Հայության կազմակերպման հիմնախնդիրը Սփյուռքում. «Հոգևոր Հայաստան»:
13. Հայրենիք-Սփյուռք հարաբերությունների պատմության պարբերացումը:
14. Հայրենադարձություն և ներգաղթ հասկացությունները:
15. Սփյուռքահայերի Մեծ հայրենադարձությունը:
16. Համասփյուռքյան կազմակերպություններ, գործունեության նպատակներ և ուղղություններ:
17. Հայկական Սփյուռքի լոբբիստական կազմակերպությունները:
18. Հայկական Սփյուռքի կրթամշակութային կազմակերպությունները:
19. Հայրենիք-Սփյուռք հարաբերությունները խորհրդային շրջանում. Սփյուռքահայության հետ մշակութային կապի կոմիտեի գործունեության հիմնական ուղղությունները:
20. Հայապահպանության հիմնախնդիրը Սփյուռքում:
21. ՀՀ-Սփյուռք հարաբերությունները արդի փուլում, սկզբունքներ և մեխանիզմներ:

22. Հայրենիք-Սփյուռք առնչության խնդիրները 1991-2011 թթ.:
23. Սփյուռքը և Հայոց Ցեղասպանության միջազգային ճանաչման գործընթացը:
24. Ինքնակազմակերպման խնդիրները հայկական «նոր» սփյուռքում. Ռուսաստանի Դաշնության հայկական սփյուռքի օրինակը:
25. Սփյուռքը ՀՀ արտաքին քաղաքականության մեջ. դերակատարության խնդիրներ:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հիմնական գրականություն

1. «Հայ սփյուռք» հանրագիտարան, Ե., 2003:
2. Դավլաթյան Կ., Հայ սփյուռքի պատմություն (համառոտ ակնարկ), Ե., 2004:
<http://www.armeniandiaspora-am.armin.am/images/menus/53/hay%20spyurq.pdf>
3. Եղիազարյան Ա. և այլք, Հայրենիք-սփյուռք հարաբերությունները 1918 թվականից մինչև մեր օրերը, Ե., 2017:
http://publishing.yasu.am/files/Hayreniq_Spyurq_haraberutyunnery.pdf
4. Հայ ժողովրդի պատմություն, Հայկական ՄՍՀ ԳԱ հրատ., Ե., 1976:
http://serials.flib.sci.am/openreader/Hay%20joxovrdi%20patmutyun_%20h.3/book/content.html
5. Шеффер Г., Диаспоры в мировой политике, "Диаспоры ", 2003, N. 1.
http://world.lib.ru/k/kim_german_nikolaewich/3019-3.shtml

Ծանոթակ գրականություն

1. Եղիազարյան Ա., Հայ գաղթաշխարհի պատմության պարբերացման փորձ, «Սփյուռքագիտություն. տեսության և պատմության հարցեր. Տարեգիրք», Ե., 2012:
<http://www.armeniandiaspora-am.armin.am/images/menus/54/Hayreniq-spyurq1.pdf>
2. Թեոլեոյան Խ., Ռուսահայ նոր սփյուռքի կազմավորման հնարավորությունը ժամանակակից սփյուռքագիտության տեսանկյունից, «Ռուսաստանի Դաշնության հայկական սփյուռքը», միջազգային գիտաժողովի զեկուցումների ժողովածու, Ե., 2018:
<https://artsakhlib.am/wp-content/uploads/2019/05/Tololyan-Khachik-Rusahay-nor-spyurq.pdf>
3. Հայ համայնքը ԱՄՆ-ում, Ե., 2010:
http://www.noravank.am/upload/pdf/USA_book.pdf
4. Հայերն աշխարհում, Ե., 1995:
<http://www.armeniandiaspora-am.armin.am/images/menus/51/Hayer.pdf>
5. Մելիքսեթյան Հ., Հայրենիք-Սփյուռք առնչությունները և հայրենադարձությունը /1920-1980թթ./, Ե., 1985:
http://tert.nla.am/archive/HAY%20GIRQ/Ardy/1981-2000/meliqsetyan_1985.pdf

6. Մելքոնյան Էդ., Ներգաղթ, հայրենադարձություն, դիսկուրսիվ տերմինաբանությունը հայաստան-սփյուռք հարաբերություններում, Հայ գաղթականությունը և հայրենիք-սփյուռք կապերը 1918-1985 թթ., միջազգային գիտաժողովի զեկուցումներ, Ե., 2011:
<http://www.armeniandiaspora-am.armin.am/images/menus/345/melkonian-hodvats.pdf>
7. Նահապետյան, Կ., Ամերիկայի հայկական համագումարի կազմավորումը, նպատակներն ու կառուցվածքը. Լրաբեր Հասարակական Գիտությունների, 1997, № 3:
[http://lraber.asj-oa.am/2379/1/1997-3\(25\).pdf](http://lraber.asj-oa.am/2379/1/1997-3(25).pdf)
8. Дятлов В., Мелконян Э., Армянская Диаспора: Очерки Социокультурной Типологии, Е., 2009.
http://c-i.am/other%20books/Armenian%20Diaspora/2009_Armyanslaya%20diaspora.pdf
9. Cohen R., Global Diasporas: an introduction. Seattle: University of Washington Press, 1997.
10. Sheffer G., Diaspora politics: at home abroad. New York, 2003.

ԿԱՅՔԵՐ

4. Գրահավաք, https://grahavak.blogspot.com/p/blog-page_22.html
5. Հայ գիրք, <http://haygirk.nla.am/cgi-bin/koha/>
6. ԵՊՀ Հայագիտական հետազոտությունների ինստիտուտի գրադարան (<http://www.armin.am/am/Library-Books>)-ի սփյուռքագիտական ենթակայք, <http://www.armeniandiaspora-am.armin.am/am/About-us>